

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

481. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 23. A 24. MÁJA 2012

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Vypracovanie námornej stratégie pre oblasť Atlantického oceánu“

COM(2011) 782 final

(2012/C 229/05)

Spravodajca: **Luis Miguel PARIZA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 13. júla 2011 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Stratégia EÚ pre oblasť Atlantického oceánu“.

Európska komisia sa 21. novembra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Vypracovanie námornej stratégie pre oblasť Atlantického oceánu“

COM(2011) 782 final.

Predsedníctvo výboru poverilo 6. decembra 2011 vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci odbornú sekciu pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, pričom sa stanovisko z vlastnej iniciatívy zmenilo na konzultáciu.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. mája 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 481. plenárnom zasadnutí 23. a 24. mája 2012 (schôdza z 24. mája 2012) prijal 151 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európske pobrežie Atlantického oceánu, ktoré je západnou bránou Európy, musí posilniť svoj centrálny rozmer a vyhnúť sa riziku odlúčenia od politického a hospodárskeho centra Európy. Prostredníctvom Atlantického oceánu Európa buduje svoje hospodárske a politické väzby s Amerikou a Afrikou.

1.2 Súčasťou atlantického makroregiónu sú oblasti a ostrovy na okraji Atlantiku, ktoré patria Írsku, Spojenému kráľovstvu, Francúzsku, Španielsku a Portugalsku. Zapojiť by sa mal aj

Island, ktorý je v procese pristúpenia, Nórsko, ktoré je členom Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP), a tiež Grónsko a Faerské ostrovy. Hoci majú regióny Severného mora v atlantickom priestore spoločné záujmy, mohli by v budúcnosti uplatňovať nejakú konkrétnu stratégiu.

1.3 Európska oblasť Atlantického oceánu má významnú históriu politickej spolupráce, ktorá by mohla byť podnetom na činnosť v spoločnom záujme v rámci projektov, ktoré sú súčasťou európskych nadnárodných programov. Na tejto spolupráci sa podieľajú regionálne orgány, ako aj občianska spoločnosť.

1.4 EHSV pozitívne hodnotí návrh Európskej komisie pre oblasť Atlantického oceánu v rámci európskej integrovanej námornej politiky: podpora novovznikajúcich hospodárskych odvetví, ako aj ďalší podnet adresovaný tradičným odvetviami, a to v rámci prístupu zameraného na udržateľný rozvoj.

1.5 EHSV však navrhuje ambicioznejší prístup: makroregionálnu stratégiu, ktorá by spájala námorný pilier s územným a zohľadňovala by skúsenosti pobaltských a podunajských regiónov.

1.6 Návrh EHSV dopĺňa stanovisko Európskeho parlamentu, samospráv regiónov Komisie atlantického oblúka, hospodárskych a sociálnych rád združených v Atlantickej nadnárodnej sieti, ako aj mnohých aktérov občianskej spoločnosti (podnikateľov, odborov, obchodných komôr, miest atď.).

1.7 EHSV sa domnieva, že Atlantické fórum, stanovené v rámci námornej stratégie pre oblasť Atlantického oceánu možno považovať za prvý krok v rámci procesu transformácie námornej stratégie pre atlantickú oblasť na makroregionálnu stratégiu. Fórum využije skúsenosti získané pri vypracovávaní, monitorovaní a hodnotení námorných otázok, aby sa pretransformovalo na budúce makroregionálne fórum, ktoré bude definovať strategické usmernenia pre spoločnú činnosť a prioritné projekty v záujme dosiahnutia územnej súdržnosti atlantických regiónov.

1.8 EHSV, ktorý je členom riadiacej skupiny Atlantického fóra, navrhol, aby sa do tohto fóra zapojila aj Atlantická nadnárodná sieť hospodárskych a sociálnych rád, pretože ide o subjekty, ktoré pôsobia priamo v teréne a ich účasť na určovaní a realizácii projektov je nevyhnutná. Podmienkou úspešnosti akčného plánu je predpoklad, že sa na jeho vypracovávaní budú podieľať aj najvýznamnejšie sociálne a regionálne subjekty.

1.9 Prioritné ciele atlantického makroregionu musia byť zaradené do tematických pilierov stratégie Európa 2020. EHSV sa domnieva, že stratégia pre oblasť Atlantického oceánu je veľmi dôležitá nielen pre regióny, ktorých sa týka, ale aj pre celú Európsku úniu.

1.10 Stratégia pre oblasť Atlantického oceánu sa musí vzťahovať nielen na odvetvové politiky, ale aj na politiku súdržnosti. Z tohto dôvodu EHSV navrhuje, aby sa prekročili hranice stanovené zásadou „troch nie“: makroregionálne stratégie by tak mali v budúcnosti k dispozícii vhodné právne predpisy, osobitné finančné prostriedky a potrebnú administratívnu štruktúru.

2. Makroregionálne stratégie v EÚ: nové nástroje spolupráce a územnej súdržnosti

2.1 Európska komisia predložila v júni 2009 stratégiu EÚ pre región Baltického mora⁽¹⁾, ktorá je zameraná na podporu územnej spolupráce a stanovením jednotlivých konkrétnych

cieľov definuje viacodvetvový a integrovaný strategický zemepisný rámec na vyriešenie spoločných problémov. Neskôr sa začala uplatňovať stratégia pre podunajskú oblasť⁽²⁾.

2.2 Komisia chápe makroregiony ako oblasti zahrňujúce určitý počet administratívnych regiónov, ktoré však spája dostatočné množstvo spoločných otázok, čo odôvodňuje uplatňovanie jednotného strategického prístupu⁽³⁾. Zo zemepisného hľadiska sú makroregiony definované vo funkčnej rovine.

2.3 Administratívne, regulačné a finančné podmienky vychádzajú zo zásady „troch nie“: nie dodatočnému financovaniu, nie novým inštitúciám a nie novým právnym predpisom. Hoci ide o podmienku, ktorú v Rade predložili členské štáty, EHSV s týmito obmedzeniami nesúhlasí.

2.4 Do stratégie pre Pobaltie sa zapojilo osem členských štátov EÚ a tri susedné štáty.

2.5 V roku 2011 EÚ zaviedla stratégiu pre Podunajsko, do ktorej sa zapojilo osem členských štátov Únie a šesť krajín mimo EÚ⁽⁴⁾.

2.6 Prvá bilancia fungovania stratégie pre Pobaltie⁽⁵⁾ bola uspokojivá a potvrdila, že ide o nástroj, ktorý slúži na zlepšenie makroregionálnej spolupráce, uskutočňovanie výziev a využívanie príležitostí prekračujúcich regionálny a celoštátny rámec a tiež o veľmi užitočný nástroj na dosahovanie cieľov územnej súdržnosti a stratégie Európa 2020.

2.7 EHSV zastáva názor, že tento druh nástrojov by bolo vhodné rozšíriť aj na ďalšie makroregiony, ktoré by mohli byť prínosom.

2.8 Ďalším podnetom na rozvoj makroregionálnych stratégií je Lisabonská zmluva, ktorá k cieľom hospodárskej a sociálnej súdržnosti pridala aj cieľ územnej súdržnosti.

2.9 Územná agenda 2020⁽⁶⁾, ktorá bola prijatá v máji 2011 v Gödöllő, zavádza inovačný prístup založený na miestnom kontexte (*place-based approach*), pričom zohľadňuje existujúce makroregionálne stratégie.

⁽¹⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov z 10. júna 2009 týkajúce sa stratégie Európskej únie pre región Baltického mora (COM (2009) 248 final).

⁽²⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť (COM(2010) 715 final).

⁽³⁾ Pozri bod 1.

⁽⁴⁾ Pozri stanoviská EHSV k stratégii EÚ pre Podunajsko: Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 2, a Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 81.

⁽⁵⁾ „Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vykonávaní stratégie EÚ pre región Baltského mora (EUSBSR)“, COM (2011) 381 final.

⁽⁶⁾ Územná agenda Európskej Únie 2020. Smerom k inkluzívnej, inteligentnej a udržateľnej Európe rozmanitých regiónov, 19. mája 2011.

2.10 Politika súdržnosti je hlavným nástrojom na uskutočňovanie výziev v rámci územnej politiky EÚ a podnetom na vnútorný rozvoj makroregiónov.

2.11 Proces definovania nového viacročného finančného rámca EÚ a politiky súdržnosti na obdobie 2014 – 2020 sa už začal.

2.12 Územná spolupráca je aj naďalej jedným z cieľov politiky súdržnosti a jej rozpočet sa zvyšuje. Bude sa na ňu vzťahovať nariadenie a jej súčasťou budú výslovne „nové formy územnej spolupráce, ktorými sú na mieru šité opatrenia na riešenie makroekonomických výzev“⁽⁷⁾.

3. Oblasť Atlantického oceánu

3.1 Európska atlantická oblasť (Príloha I) predstavuje rozsiahly geografický priestor na osi sever-juh, ktorého hlavným spojovacím článkom je Atlantický oceán. Súčasťou atlantického makroregiónu sú oblasti a ostrovy na okraji Atlantiku, ktoré patria Írsku, Spojenému kráľovstvu, Francúzsku, Španielsku a Portugalsku. Záujem o účasť má aj Island, s ktorým sa začali prístupové rokovania, Nórsko, ktoré je členom Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP), a tiež Grónsko a Faerské ostrovy.

3.2 Poloha na západe európskeho kontinentu a blízkosť mora boli pre túto oblasť po celé stáročia významným faktorom prinášajúcim dynamiku a prosperitu.

3.3 Námorný rozmer je jednou zo zásadných charakteristík tohto priestoru. Do hospodárskeho, technologického a kultúrneho bohatstva tohto regiónu patria činnosti, ako je napríklad rybolov, stavba lodí, hutníctvo, strojárstvo, veda a výskum, činnosť prístavov, obchod a námorná doprava.

3.4 Európske pobrežie Atlantického oceánu je vzdialené od politického a hospodárskeho centra Európy, s čím sa spájajú ťažkosti s dostupnosťou a nedostatočná dopravná a energetická infraštruktúra a nedostatočné možnosti vzájomnej komunikácie medzi jednotlivými atlantickými regiónmi, ako aj komunikácie s prosperujúcejšími oblasťami Európy.

3.4.1 Príjmy vo väčšine atlantických regiónov sú nižšie ako je priemer EÚ, pričom niektoré z týchto regiónov spadajú pod cieľ „Konvergencia“ v rámci politiky súdržnosti (Príloha II).

3.4.2 Situácia sa stále zhoršuje, pretože tradičné činnosti typické pre túto oblasť sú výrazne na ústupe; v odvetví rybolovu sa nadmerná kapacita prejavuje drastickým znižovaním počtu zamestnancov aj úlovkov, lodenice sú v úpadku a námorná doprava a prístavy sa využívajú slabo.

3.5 Na druhej strane atlantická oblasť disponuje zatiaľ nepreškúmanými hodnotnými zdrojmi, ktoré by jej mohli priniesť bohatstvo, možnosti hospodárskej diverzifikácie, nové pracovné miesta a zlepšenie životného prostredia. Medzi tieto zdroje patria o. i. energie z obnoviteľných morských zdrojov, podzemné zdroje, morské biotechnológie a rekreačné a turistické vodné športy a aktivity.

3.6 EHSV sa nazdáva, že atlantický priestor je heterogénny súbor územných celkov, z ktorých každý čelí svojim vlastným rozvojovým problémom; ich spoločným menovateľom a špecifikom je ich prímorský charakter a otvorenosť voči svetu, ako aj nedostatočné spojenie s európskymi hospodárskymi a politickými centrami.

4. Oznámenie „Vypracovanie námornej stratégie pre oblasť Atlantického oceánu“

4.1 Na žiadosť Rady a Parlamentu Európska komisia vydala 21. novembra 2011 oznámenie s názvom „Vypracovanie námornej stratégie pre oblasť Atlantického oceánu“⁽⁸⁾.

4.2 Táto **stratégia**, ktorej prvoradým cieľom je podporiť udržateľný rast a zamestnanosť, sa zaoberá výzvami a príležitosťami oblasti Atlantického oceánu, ktoré sú rozdelené do piatich navzájom prepojených tematických okruhov:

4.2.1 **Uplatňovanie ekosystémového prístupu** vychádza z predpokladu, že činnosti, ktoré majú vplyv na more, musia byť riadené tak, aby sa zachoval zdravý a produktívny ekosystém. Stratégia sa sústreďuje na podporu troch oblastí: rybolovu, akvakultúry a systémov pozorovania.

4.2.2 **Zníženie uhlíkovej stopy** Európy so zameraním sa na tri body: energia z morských veterných elektrární, výroba energie z mora a námorná doprava.

4.2.3 Udržateľné využívanie **prírodných zdrojov z dna** Atlantického oceánu sa zameriava na podporu udržateľnosti, výskumu a poznatkov.

4.2.4 Reakcia na **hrozby a mimoriadne udalosti**, či už spôsobené nehodami alebo prírodnými katastrofami, sa sústreďuje na zvýšenie bezpečnosti a koordináciu.

4.2.5 **Sociálne inkluzívny rast**, pretože v mnohých komunitách na brehu Atlantiku je potrebné vytvárať nové pracovné miesta v novovznikajúcich oblastiach činnosti a nahradiť nimi tradičné činnosti, ktoré sú v úpadku.

4.3 **Nástroje EÚ** sú strategickou kombináciou finančných a legislatívnych nástrojov EÚ.

⁽⁷⁾ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o osobitných ustanoveniach na podporu cieľa Európska územná spolupráca z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (COM (2011) 611 final).

⁽⁸⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Vypracovanie námornej stratégie pre oblasť Atlantického oceánu, 21.11.2011, COM(2011) 782 final.

4.4 Plnenie stratégie: akčný plán bude prijatý do konca roku 2013.

4.4.1 Na realizáciu stratégie sa použijú tieto nástroje: rozšírená spolupráca, ciele činnosti v rámci platných dohôd a existujúcich štruktúr a kombinácia finančných a legislatívnych nástrojov.

4.4.2 Bude zriadené **Atlantické fórum**, do ktorého sa zapoja členské štáty, Európsky parlament, regionálne orgány, zástupcovia občianskej spoločnosti a existujúcich odvetví. Súčasťou fóra, ktoré začne svoju činnosť v roku 2012 a ukončí v roku 2013, budú tematické semináre a skupina expertov.

5. Všeobecné pripomienky

5.1 EHSV pozitívne hodnotí iniciatívu Európskej komisie, ktorá pre oblasť Atlantického oceánu navrhuje prístup vychádzajúci z európskej integrovanej námornej politiky (INP). INP predstavuje spoločný rámec pre všetky odvetvové politiky, ktoré majú vplyv na more, a bráni ich nesúladu a neúčinnosti.

5.2 EHSV sa domnieva, že konkrétne uplatňovanie INP na oblasť Atlantického oceánu umožní vypracovávanie politik súvisiacich s námornou tematikou novým spôsobom a tiež využívanie príležitostí na hospodársky a sociálny rozvoj, ktoré atlantická oblasť ponúka.

5.3 EHSV podporuje koncepciu, z ktorej stratégia vychádza: podpora novovznikajúcich hospodárskych odvetví, ako aj ďalší podnet adresovaný tradičným odvetviam, a to v rámci prístupu zameraného na udržateľný rozvoj.

5.4 Výbor navrhuje, aby inštitúcie EÚ poskytovali čo najväčšiu politickú a finančnú podporu získavaniu a využívaniu energie z obnoviteľných morských zdrojov, pretože táto energia umožňuje znížiť uhlíkovú stopu Európy a rozvíjať veľmi významnú priemyselnú a hospodársku činnosť v súvisiacich odvetviach, ktoré presahujú bezprostredné okolie prístavov v blízkosti veterných turbín.

5.5 Stratégia by sa mala stať hnacou silou v oblasti výskumu, technologického rozvoja a produkcie v odvetví energie z morských zdrojov, a to vrátane pomocných odvetví a logistického systému v regiónoch atlantickej oblasti. Vďaka tomu bude možná diverzifikácia hospodárskej štruktúry a zmena zamerania upadajúcich odvetví.

5.6 Tieto možnosti sa týkajú nielen pevne zabudovaných turbín, ale aj turbín na plávajúcich plošinách.

5.7 Energetickým a hospodárskym zdrojom, ktorý má obrovský potenciál, sú morské vlny, príliv a odliv. Tieto zdroje v oblasti Atlantického oceánu sú totiž v celosvetovom meradle jedny z najlepších. EHSV navrhuje, aby stratégia pre oblasť Atlantického oceánu zvýšila podporu výskumu a rozvoju týchto činností.

5.8 V súvislosti s obnoviteľnými morskými zdrojmi energie je nevyhnutné, aby boli hlavné centrá výroby prepojené so spotrebiteľmi. Sieťe, ktoré spájajú centrá výroby a spotreby, sú nesmierne dôležité z hľadiska využívania potenciálu energie z morských zdrojov, a preto je potrebné, aby boli elektrické siete na mori prepojené so sieťami na pevnine.

5.9 Stavba lodí je ďalším tradičným hospodárskym odvetvím atlantických regiónov, ktoré by malo byť oživené, avšak na obnovenom základe. Stavba technologicky moderných a ekologicky účinných plavidiel, ktoré spĺňajú prísne právne predpisy týkajúce sa úrovne emisií a znečistenia, ako aj celý rad rôznych plavidiel spojených s energiou z morských veterných elektrární sú novými odvetviami, ktoré pre atlantické lodenice znamenajú budúcnosť.

5.10 Vzhľadom na geografickú odľahlosť mnohých komunít na atlantickom pobreží, najmä niektorých ostrovov, je nevyhnutné, aby nové komunikačné technológie umožňovali rozvoj inovačných hospodárskych činností, zavádzanie sietí a nadväzovanie kontaktov s trhmi.

5.11 EHSV navrhuje, aby boli posilnené opatrenia zamerané na sociálne inkluzívny rast atlantických regiónov. Zásadný význam má vzdelávanie, a to predovšetkým mladých ľudí. Je potrebné zabezpečiť prenos znalostí a zručností medzi jednotlivými generáciami. Musí sa zlepšiť spolupráca medzi univerzitami, podnikmi a strednými školami. Posilniť treba aj sociálny dialóg.

5.12 V odvetví rybolovu došlo v uplynulých desaťročiach k veľmi výraznému úbytku pracovných miest. EHSV sa preto domnieva, že v prípade pobrežných oblastí, ktoré sú s touto činnosťou tradične spojené, by mali byť prijaté opatrenia na diverzifikáciu a podporu nových činností. Drobný pobrežný rybolov, lov mäkkýšov a kôrovcov a akvakultúra sú najudržateľnejšími činnosťami, ktoré sú nesmierne dôležité pre hospodársky a sociálny rozvoj niektorých pobrežných oblastí a majú aj veľký kultúrny význam.

5.13 EHSV navrhuje, aby sa posilnilo využívanie námornej nákladnej dopravy a znížilo využívanie cestnej. Väčší význam by mali nadobudnúť námorné diaľnice, čo by si však vyžadovalo zlepšenie systémov intermodálnej dopravy medzi prístavmi a železničnou sieťou.

5.14 Ako sa ukázalo pri mnohých nehodách, veľkou výzvou je aj otázka bezpečnosti v prípade mimoriadnych situácií a v súvislosti s hrozbami. Je potrebné nainštalovať zariadenia a zaviesť systémy na zlepšenie monitorovania a bezpečnosti. EHSV navrhuje, aby bola Európskej námornej bezpečnostnej agentúre prisúdená dôležitejšia úloha, aby sa zlepšila koordinácia medzi členskými štátmi a aby boli prijaté vhodné právne predpisy, vďaka ktorým by bolo možné predísť súčasným rizikám.

5.15 Stratégia pre oblasť Atlantického oceánu je príležitosťou pre všetky zúčastnené regióny. EHSV navrhuje, aby sa uplatňoval ambiciózný prístup, pokiaľ ide o mobilizáciu všetkých zdrojov.

5.16 **Atlantické fórum** musí vhodným spôsobom zabezpečiť, aby sa všetky zainteresované subjekty podieľali na strategickom rozvoji atlantickej oblasti. Je veľmi dôležité, aby sa do tejto činnosti zapájali okrem členských štátov a inštitúcií EÚ aj regionálne orgány a organizácie občianskej spoločnosti.

5.17 EHSV, ktorý je členom riadiacej skupiny Atlantického fóra, navrhol, aby sa do tohto fóra zapojila aj Atlantická nadnárodná sieť hospodárskych a sociálnych rád, pretože ide o subjekty, ktoré pôsobia priamo v teréne a ich účasť na určovaní a realizácii projektov je nevyhnutná. Podmienkou úspešnosti akčného plánu je predpoklad, že sa na jeho vypracovávaní budú podieľať aj najvýznamnejšie sociálne a regionálne subjekty.

5.18 Fórum môže zohrávať významnú úlohu pri sledovaní a hodnotení realizácie akčného plánu a stratégie. Z tohto dôvodu EHSV ľutuje, že Komisia stanovila ukončenie jeho činnosti vo chvíli, keď sa začne operačná fáza realizácie projektov. Výbor navrhuje, aby činnosť Atlantického fóra pokračovala aj po vypracovaní akčného plánu.

6. Spolupráca v rámci atlantickej oblasti: nadnárodné siete a projekty spolupráce

6.1 Na podporu vyrovnaného rozvoja EÚ boli vytvorené siete regiónov Írska, Spojeného kráľovstva, Francúzska, Španielska a Portugalska, združujúce mestá a občiansku spoločnosť týchto regiónov, a to hospodárske a sociálne rady, obchodné komory, odbory, organizácie podnikateľov, organizácie sociálneho hospodárstva, mimovládne organizácie, univerzity atď.

6.2 *Komisia atlantického oblúka* ⁽⁹⁾ je jednou zo šiestich geografických komisií *Konferencie okrajových prímorských regiónov* a združuje 24 regiónov atlantického pobrežia. Je to politické fórum obhajujúce záujmy regiónov, ktoré podporuje nadnárodnú spoluprácu v atlantickej oblasti prostredníctvom realizácie spoločných projektov. Takisto mestá v atlantickej oblasti plnia obdobné ciele v rámci *Konferencie miest atlantického oblúka* ⁽¹⁰⁾.

6.3 *Atlantická nadnárodná sieť* ⁽¹¹⁾, ktorá bola založená v roku 2003, združuje hospodárske a sociálne rady a ich partnerov z britského, francúzskeho, španielskeho a portugalského pobrežia Atlantického oceánu v platforme spolupráce občianskej spoločnosti v atlantickom priestore. Jej cieľom je podporovať spoluprácu a presadzovať politiky, ktoré v rámci európskej integrácie majú priaznivý vplyv na rozvoj atlantických regiónov, zlepšujú konkurencieschopnosť a sociálnu a územnú súdržnosť a prekonávajú nevýhody vyplývajúce z geografickej polohy týchto regiónov.

⁽⁹⁾ <http://arcatlantique.org>.

⁽¹⁰⁾ <http://www.atlanticcities.eu>.

⁽¹¹⁾ Welsh Economic Forum, Conseils Économiques, Sociaux et Environnementaux Régionaux de Basse-Normandie, Bretagne, Pays de la Loire, Poitou-Charentes, Aquitaine, Centre y Limousin; Consejos Económicos y Sociales de País Vasco, Cantabria, Asturias, Galicia y Canarias; Instituto de Soldadura e Qualidade de Lisboa, USAL-GARVE.

6.4 Atlantická nadnárodná sieť vypracovala niekoľko štúdií a návrhov týkajúcich sa inovácie a prenosu technológií, intermodálnej nákladnej dopravy s osobitným dôrazom na námornú dopravu, prístavy a ich príľahlé vnútrozemie, a tiež na námornú bezpečnosť atlantického priestoru. V poslednom čase sa táto sieť venovala otázke rozvoja výroby energie z obnoviteľných morských zdrojov a tiež európskej stratégii pre oblasť Atlantického oceánu.

6.5 Existujú aj ďalšie atlantické siete, ako napríklad *Polnohospodárske komory atlantického oblúka*, AC3A a siete pôsobiace na univerzitnom poli. *Komisia atlantického oblúka* od roku 2007 združuje vo svojom Koordinačnom výbore zástupcov všetkých uvedených sietí a poskytuje im spoločný priestor na úvahy o otázkach, ktoré majú pre atlantický priestor strategický význam.

6.6 Spolupráca sa začala v roku 1989 prostredníctvom iniciatívy INTERREG. V súčasnom programovom období sa realizujú rozsiahle projekty integračného charakteru v odvetví dopravy a so zameraním na vytváranie atlantického zoskupenia v oblasti energie z obnoviteľných morských zdrojov.

6.7 EHSV súhlasí s postojom zainteresovaných subjektov: atlantická spolupráca naráža na obmedzenia typické pre každú nadnárodnú územnú spoluprácu, ako je chýbajúca strategická vízia, nedostatočná koordinácia medzi jednotlivými projektmi a z toho vyplývajúca strata súčinnosti, a takisto zvyšovanie počtu projektov, ktoré nemajú operatívny charakter ⁽¹²⁾.

6.8 EHSV sa domnieva, že táto možnosť dynamickej a rozmanitej spolupráce medzi subjektmi pôsobiacimi v atlantickom priestore predstavuje pevnú základňu na uplatňovanie nových skúseností v oblasti spolupráce s väčšími ambíciami a strategickým rozmerom.

7. Návrh EHSV: makroregionálna stratégia pre atlantický priestor

7.1 EHSV sa domnieva, že makroregionálna stratégia je vhodným nástrojom pre atlantický región. Vďaka podpore vnútorného rozvoja atlantického makroregionu prostredníctvom stratégie so širokým rozsahom pôsobnosti získa atlantický priestor lepšiu pozíciu z hľadiska cieľov EÚ a stratégie Európa 2020.

7.2 Rada vyzvala členské štáty a Komisiu, aby naďalej podporovali súčasné makroregionálne stratégie a zväžili zavádzanie ďalších v budúcnosti.

7.3 EHSV zastáva názor, že vzhľadom na cieľ územnej rovnováhy v EÚ je odôvodnené presadzovať zavedenie makroregionálnej stratégie pre oblasť Atlantického oceánu, ktorá by umožnila riešiť problémy nadnárodného charakteru ovplyvňujúce túto oblasť. Situáciu atlantického oblúka na západe Európy zvyrazňuje skutočnosť, že stimuly sa prostredníctvom oboch súčasných makroregionálnych stratégií poskytujú regiónom v severnej a strednej časti EÚ.

⁽¹²⁾ *Schéma de Développement de l'Espace Atlantique* (SDEA), Komisia atlantického oblúka – CRPM.

7.4 Príprava viacročného finančného rámca na obdobie 2014 – 2020 a koncipovanie politík v tomto novom období poskytujú príležitosť na to, aby sa teraz prijali príslušné rozhodnutia.

7.5 Makroregionálna stratégia poskytuje možnosti na využitie bohatých a rozsiahlych skúseností získaných pri vzájomnej spolupráci a na kvalitatívny posun smerom ku komplexnejším a ambicióznym formám spolupráce, pretože v oblasti Atlantického oceánu je potrebné vypracovávať rozsiahle spoločné projekty, ktoré by sa dali realizovať prostredníctvom existujúcich nástrojov.

7.6 Mnohé z výziev a príležitostí atlantického priestoru sú determinované jeho spojitosťou s morom, avšak zásadný význam preň má jeho spojenie s pevninou. EHSV preto navrhuje, aby sa okrem námorného rozmeru zohľadnil aj rozmer územný. Pevninské územie riadi a rozvíja príľahlé vnútrozemie, bez ktorého by zhodnocovanie morského potenciálu nemalo žiadnu perspektívu. Morské pobrežie potrebuje aktívne a dynamické príľahlé vnútrozemie, ako aj synergie umožňujúce súdržný rozvoj celého územia.

7.7 Podporu makroregionálnemu prístupu, ktorý by v atlantickom priestore zohľadňoval námorný aj územný pilier, vyjadril taktiež Európsky parlament ⁽¹³⁾.

8. Štruktúra a tematické piliere

8.1 EHSV odporúča, aby sa uplatňoval podobný koncept ako v prípade stratégie pre Pobaltie:

8.1.1 Jasný a akčne zameraný strategický dokument obsahujúci niekoľko tematických pilierov.

8.1.2 Akčný plán s prioritnými činnosťami, v rámci ktorých sa realizujú tematické piliere a hlavné projekty.

8.1.3 EHSV považuje za nevyhnutné zavedenie systémov na hodnotenie dosiahnutých úspechov stratégie, pretože ide o dynamický a inovačný proces, ktorého súčasťou musia byť aj mechanizmy monitorovania, hodnotenia a revízie.

8.2 EHSV navrhuje, aby sa makroregionálna stratégia pre región Atlantického oceánu opierala o tematické piliere stratégie Európa 2020. Týmto spôsobom sa zabezpečí integrované prepojenie tematických obsahov a odvetvových politík.

8.3 Medzinárodný rozmer

8.3.1 Island a Nórsko sú dve európske krajiny, ktoré sa zároveň nachádzajú v atlantickom regióne a mali by sa zapojiť do makroregionálnej stratégie, rovnako ako Grónsko a Faerské ostrovy. Členské štáty z oblasti Severného mora môžu mať takisto záujem o zavedenie makroregionálnej stratégie v tejto oblasti.

8.3.2 Makroregionálna stratégia pre atlantickú oblasť musí zohľadňovať geopolitickú polohu tohto regiónu, historické a kultúrne väzby a skúsenosti v oblasti spolupráce. Zásadný význam má transatlantický rozmer, a preto sú pre EÚ vzťahy s USA, Strednou a Južnou Amerikou a Afrikou strategicky dôležité.

8.4 Udržateľný rast

8.4.1 Atlantický región potrebuje udržateľnejší dopravný systém, ktorý by znížil závislosť od cestnej dopravy produkujúcej viac emisií CO₂ ako ostatné druhy dopravy. Ťažisko dopravy by sa malo presunúť na more, a to posilnením námornej dopravy: námorné diaľnice, pozemné prepojenie prístavov, najmä prostredníctvom železničnej siete. To si vyžaduje územné plánovanie prístavov a ich okolia, nadviazanie vzťahov medzi prístavmi a mestami a celý systém dopravných sietí a platforiem. Súčasťou plánovania musí byť aj námorná bezpečnosť a spolupráca pri predchádzaní katastrofám a ich riešení.

8.4.2 Udržateľnosť morského prostredia súvisí s dosahom rôznych ľudských činností, vrátane rozšíreného znečistenia pevninských území a vnútrozemských vodných tokov ústiacych do Atlantického oceánu, a je na tieto vplyvy veľmi citlivá.

8.4.3 V rámci udržateľnosti pobrežia a integrovaného riadenia pobrežných oblastí je potrebné zohľadniť nielen hospodársku činnosť a znečistenie na pobreží, ale aj výraznú koncentráciu rozvoja miest v pobrežných oblastiach a tiež vzťahy medzi pobrežím a vnútrozemím.

8.4.4 Mali by byť prijaté opatrenia na prispôsobenie sa a predchádzanie klimatickým zmenám a ich dosahu na mestá a prírodu na pobreží.

8.4.5 Potenciál energie z obnoviteľných zdrojov v Atlantickom oceáne je obrovským domácim zdrojom čistej energie, ktorý sa dosiaľ nevyužíval.

8.5 Inteligentný rast

8.5.1 Komunikácia na atlantickej osi sever – juh a prepojenie tejto oblasti so stredo- a východoeurópskymi trhmi je ďalším veľmi významným faktorom ovplyvňujúcim konkurencieschopnosť, ktorý je potrebné zlepšiť vybudovaním atlantického koridoru spájajúceho železničnú sieť s prístavmi. Letecké spojenie v oblasti Atlantického oceánu je taktiež nedostatočné.

8.5.2 Využívanie zdrojov atlantickej oblasti, ako je napríklad energia z obnoviteľných morských zdrojov, morské biotechnológie alebo ďalšie podmorské ložiská, poskytuje možnosti na vytvorenie prosperujúcich a veľmi inovačných hospodárskych odvetví, ktoré sa môžu stať zdrojom bohatstva a zamestnanosti.

⁽¹³⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 9. marca 2011 o európskej stratégii pre atlantickú oblasť.

8.5.3 Tieto politiky si vyžadujú výraznú angažovanosť hospodárskych a sociálnych subjektov, ako aj subjektov pôsobiacich v oblasti vedy, technológie a financií. Bude potrebné, aby sa stanovili ciele v oblastiach, ako je infraštruktúra, priemysel, vzdelávanie, politiky v oblasti výskumu, vývoja a inovácií, spolupráca medzi univerzitami, technologickými centrami a podnikmi, vytváranie zoskupení atď.

8.5.4 Výskum v oblasti pokročilých environmentálnych systémov a technológií poskytuje možnosti na vypracovanie nových stratégií a otvára nové obzory tradičným činnostiam vykonávaným v atlantickej oblasti, ktoré sú v súčasnosti v úpadku, ako napríklad rybolov či stavba lodí. Odvetvie námornej plavby má významný vplyv a podieľa sa na uplatňovaní stratégií rozvoja.

8.5.5 Námorný a rekreačný cestovný ruch predstavujú atraktívnu možnosť, ktorú treba posilniť, a to z hľadiska aspektov týkajúcich sa prírodného aj kultúrneho dedičstva. Cestovný ruch vytvára hospodársku aktivitu a pracovné miesta a navyše prispieva k rozvoju atlantickej a európskej identity.

8.6 Inkluzívny rast

8.6.1 Atlantická stratégia musí obsahovať aj zásadný sociálny rozmer. Hospodársky rozvoj a vytváranie nových pracovných miest musia obyvateľom atlantických regiónov zabezpečiť zlepšenie kvality ich života a zamedziť, aby svoje územie opúšťali.

8.6.2 Regionálne orgány musia podporovať sociálny dialóg a účasť sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti.

8.6.3 Prioritný význam má zlepšenie vzdelávania v oblasti námorných a plavebných činností a zlepšenie spolupráce medzi univerzitami a vzdelávacími ustanovizňami.

8.6.4 Ďalší rozvoj si vyžadujú informačné technológie, predovšetkým v najvzdialenejších oblastiach atlantického regiónu, kde sa musia zlepšiť možnosti pripojenia.

8.6.5 Z integrovaného hľadiska územnej súdržnosti je dôležité zohľadniť postavenie malých obcí na pobreží, ostrovov, miest a metropolitných oblastí, ako aj vidieckych zón.

9. Riadenie a financovanie

9.1 EHSV sa domnieva, že Zmluva obsahuje viacero právnych základov na uplatňovanie týchto politík, a to o. i. články 174 – 178 (súdržnosť), články 38 a 39 (poľnohospodárstvo a rybolov), články 90 – 100 (doprava), články 170 a 171 (európske dopravné siete), článok 173 (priemysel), články 191 – 193 (životné prostredie), článok 194 (energetika), článok 195 (cestovný ruch) a článok 349 (najvzdialenejšie regióny).

9.2 Stratégia musí mať celoeurópsky charakter, musí ju vypracovať Komisia, schváliť Rada a Európsky parlament a podporiť EHSV a VR. Jej uplatňovanie v praxi si vyžaduje pevný záväzok zo strany členských štátov ležiacich na atlantickom pobreží.

9.3 Stratégia sa musí realizovať v rámci širokých konzultácií a dialógu so všetkými zainteresovanými subjektmi, a to na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, v inštitucionálnej oblasti, ako aj v rámci organizovanej občianskej spoločnosti.

9.4 Zapojiť sa musia rôzne subjekty, ktoré je možné osloviť iba prostredníctvom viacúrovňového riadenia, ktorá má na ne všetky dosah a vyváženým a štruktúrovaným spôsobom by podporila ich účasť a prínos.

9.5 EHSV sa domnieva, že by sa vzhľadom na skúsenosti získané v súvislosti s Pobaltím a Podunajskom malo upustiť od obmedzení obsiahnutých v zásade „troch nie“, pretože v záujme úspešnosti makroregionálnych stratégií je nevyhnutné, aby boli k dispozícii nové legislatívne, administratívne a finančné nástroje.

9.6 Úlohou Európskej komisie by mala byť podpora činností a ich koordinácia.

9.7 Mala by sa zriadiť skupina na vysokej úrovni združujúca zástupcov členských štátov, Komisie, EP, EHSV a VR.

9.8 V každom z piatich členských štátov, ktorých sa táto stratégia týka, budú fungovať kontaktné miesta zodpovedné za koordináciu vnútroštátnych činností v rámci stratégie.

9.9 Za koordinátorov každej prioritnej oblasti a koordinátorov projektov môžu byť vymenovaní pracovníci štátnych, ako aj regionálnych či miestnych orgánov.

9.10 EHSV by chcel upozorniť na význam *Atlantického fóra*, ktoré sa uplatňovaním prístupu viacúrovňového riadenia združuje a slúži ako spoločná platforma pre účasť a príspevky všetkých zainteresovaných strán, a to nielen pokiaľ ide o vypracovanie stratégie, ale aj proces jej monitorovania, hodnotenia a revízie. Do Atlantického fóra by mali byť zapojené regionálne orgány a organizácie občianskej spoločnosti: na jeho činnosti by sa mali aktívne podieľať podniky, odbory, sociálne hospodárstvo, univerzity, technologické centrá a ďalšie subjekty.

9.11 Vzhľadom na zásadu „nie dodatočnému financovaniu“ je zrejmé, že fondy politiky súdržnosti sú najdôležitejšími zdrojmi financovania makroregionálnej stratégie. EHSV sa však domnieva, že v budúcnosti bude potrebné, aby boli k dispozícii osobitné finančné prostriedky.

9.12 EHSV sa domnieva, že na fondy, ktoré sa v súčasnosti využívajú, sa vzťahujú isté obmedzenia týkajúce sa financovania niektorých strategických projektov. Je nevyhnutné rozšíriť nástroje financovania a využiť pritom aj prostriedky EÚ, ktoré sú viazané na odvetvové politiky.

9.13 Niektoré konkrétne projekty by mohli byť financované aj z prostriedkov Európskej investičnej banky. Projekty, ako aj verejno-súkromné partnerstvá by mali byť spolufinancované z celoštátnych, regionálnych a miestnych zdrojov.

9.14 V súčasnosti, keď sa vypracováva viacročný finančný rámec Spoločenstva a pripravuje sa reforma regionálnej politiky EÚ, nastala vhodná chvíľa na zabezpečenie možnosti financovania makroregionálnych stratégií prostredníctvom prijatia právnych predpisov týkajúcich sa fondov.

9.15 Na to, aby mohli byť činnosti a projekty v rámci makroregionálnej stratégie pre oblasť Atlantického oceánu zohľadnené pri plánovaní fondov na programové obdobie 2014 – 2020, by bolo vhodné prijať príslušné rozhodnutia v priebehu roku 2013, aby sa makroregionálna stratégia stala operatívnou už na začiatku nového programového obdobia.

V Bruseli 24. mája 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON
